

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Inspectie Provinciaal Archeologisch Depot Utrecht

Rapport Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

In stand houden depot

*Zorg voor een goede
aanlevering*

*Zorg voor een verantwoorde
opslag*

*Houd vondsten, monsters
en documentatie voor
iedereen toegankelijk*

Missie Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen. Nu en in de toekomst. Dat is onze missie.

Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en op de zorgvuldige omgang met erfgoed. Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	6
Aanleiding inspectie	6
Aanpak inspectie	7
Schets archeologisch depot	7
Leeswijzer	7
1 In stand houden van een depot	9
1.1 Bevindingen	9
1.2 Conclusies	10
1.3 Aanbevelingen	10
2 Goede aanlevering	11
2.1 Bevindingen	11
2.2 Conclusies	12
2.3 Aanbevelingen	12
3 Verantwoorde opslag	13
3.1 Bevindingen	13
3.2 Conclusies	15
3.3 Aanbevelingen	15
4 Toegankelijkheid	16
4.1 Bevindingen	16
4.2 Conclusies	17
4.3 Aanbevelingen	17
Bronnen	18
Verklarende woordenlijst	19

Foto: De ontvangstruimte tevens bufferruimte van het archeologisch depot provincie Utrecht

Samenvatting

De provincie Utrecht houdt een depot in stand waarin archeologische vondsten, monsters en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie, aangetroffen bij opgravingen binnen de provincie, worden opgeslagen op een wijze die uit een oogpunt van behoud en toegankelijkheid grotendeels verantwoord is. Dit concludeert de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed na inspectie van het Provinciaal Archeologisch Depot Utrecht (PADU) in Utrecht op 27 augustus 2025.

De grenzen van de opslagcapaciteit van het PADU zijn bereikt. De bouw van een nieuw provinciaal archeologisch depot is in voorbereiding. Een deel van de collectie van het PADU is, in afwachting van de verhuizing naar het nieuwe depot, ondergebracht op verschillende locaties. De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed heeft tijdens de inspectie een aantal bevindingen gedaan. Het gaat onder meer om:

- Achterstanden in registratie waardoor een aantal archeologische onderzoeken niet of niet voldoende is ontsloten. De vondsten en monsters van deze onderzoeken zijn mogelijk niet uitgewerkt en/of geconserveerd.
- Een niet meer toereikende opslagcapaciteit van het PADU, vóór het nieuwe archeologische depot is gerealiseerd.
- Een versnippering van de collectie van het PADU met een risico op de controle van achteruitgang en de toegankelijkheid van vondsten.
- Een grotendeels niet gedigitaliseerd papieren archief waardoor de bijbehorende archeologische projecten slecht toegankelijk zijn

De Inspectie doet daarom de volgende aanbevelingen:

- Zorg dat een plan opgesteld wordt voor het wegwerken van de registratieachterstanden met een concrete doelstelling, met bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer welke achterstanden zijn weggewerkt en daarop gestuurd kan worden.
- Zorg in het nieuwe archeologisch depot voor voldoende depotruimten zodat de opslag van vondsten, monsters en documentatie zodanig is dat de conditie van alle materiaalcategorieën stabiel blijft en er ruimte is voor de volledige collectie van het PADU.
- Beschouw in samenspraak met het Centraal Museum de risico's voor de collectie rondom conservering en veiligheid, zowel in de huidige situatie als in de nieuwe situatie.
- Zorg voor een controleplan voor alle depotlocaties van het PADU zolang het nieuwe archeologische depot nog niet gereed is.
- Zorg voor een plan voor het digitaliseren van het papieren archief met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer het papieren archief is gedigitaliseerd.

Inleiding

Aanleiding inspectie

Alle vondsten die afkomstig zijn van een archeologisch onderzoek worden bewaard in een depot, samen met de bijbehorende documentatie. Hierdoor blijft het archeologisch erfgoed een bron voor onderzoek door wetenschappers, amateurarcheologen en andere geïnteresseerden. Het is daarom niet alleen belangrijk dat deze vondsten en documentatie langdurig behouden blijven, maar ook dat ze toegankelijk zijn en blijven.

De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van archeologische depots is primair bij de provincies belegd.¹ Gemeenten kunnen aan de provincie toestemming vragen om vondsten die binnen hun grenzen zijn gedaan te bewaren in een eigen depot.² Conform de Erfgoedwet moeten de vondsten, en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie en rapporten³, in deze depots worden opgeslagen op een wijze die uit een oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is.

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (hierna: de Inspectie) heeft de wettelijke toezichttaak ten aanzien van het in stand houden door deponhouders van deze archeologische depots waarin vondsten, monsters en documentatie worden opgeslagen op een wijze die vanuit het oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is.

Het toezicht op de archeologische depots bestaat uit een tweejaarlijkse monitor en een periodieke inspectie van de depotlocatie. De laatste fysieke inspecties waren in de periode 2016-2018. Het duurzaam beheer van vondsten, de (digitale) toegankelijkheid van documentatie en de juiste bewaarcondities van bepaalde materiaalcategorieën zijn als risico gesignaleerd.⁴ Daarom gaat de Inspectie in 2025 en 2026 alle archeologische depots, zowel de provinciale depots als de gemeentelijke depots, inspecteren om na te gaan in hoeverre zij voldoen aan de wet- en regelgeving.⁵

Aan de hand van de verrichte inspecties wordt in het derde kwartaal van 2026 een themarapport opgesteld waarin een algemeen beeld geschetst wordt over het behoud en de toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie door de archeologische depots.

¹ Artikel 5.8 lid 1 Erfgoedwet

² Artikel 5.8 lid 2 Erfgoedwet

³ Artikel 5.9 lid 1 Erfgoedwet

⁴ Op basis van de gesignaleerde risico's uit de risicoanalyse en relevante belangen en ontwikkelingen is de Inspectie voor het Werkprogramma 2025-2026 tot een prioritering gekomen.

⁵ Bij de uitwerking van het projectplan is besloten ook de gemeentelijke depots te inspecteren, omdat zij in gelijke mate zorg dragen voor het behoud en de toegankelijkheid van vondsten en documentatie. De gemeentelijke depots zijn in de inspectieronde 2016-2018 voor het laatst geïnspecteerd.

Aanpak inspectie

De Inspectie heeft de open norm uit de Erfgoedwet uitgewerkt in een toetsingskader met criteria waaraan ten minste moet zijn voldaan en indicatoren om dit aan te tonen.⁶ Bij het uitwerken van de criteria en indicatoren heeft de Inspectie aansluiting gezocht bij de in het archeologische veld bekende en gedragen Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), specifiek in KNA protocol 4010 Depotbeheer.⁷ Deze norm is door het archeologische veld zelf opgesteld en door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangewezen.⁸ Per 1 april 2024 is versie 4.2 de vigerende versie.

Voor de beoordeling van het in stand houden van een archeologisch depot heeft de Inspectie op basis van de volgende bronnen en activiteiten informatie verzameld en geanalyseerd:

- Aanbevelingen en opvolging van de vorige inspectie;
- Beantwoording van de vragenlijst van de monitor Archeologische depots 2023-2024 van de Inspectie;
- Inzage in documenten over het in stand houden van een archeologisch depot, zoals beleidsdocumenten, mandaatbesluiten, jaarverslagen en richtlijnen;
- Gesprek op 27 augustus 2025 met een van de depotbeheerders, de beleidsmedewerker archeologie (via Teams) en de teamleider team Cultuur Erfgoed en Recreatie.
- Een bezoek aan een deel van het archeologisch depot in Utrecht.

De inspectie werd uitgevoerd door twee inspecteurs. Zij werden vergezeld door de hoofdinspecteur Erfgoed.

Schets archeologisch depot

Sinds 1977 heeft de provincie Utrecht een archeologisch depot, gevestigd in de gemeente Utrecht. De provinciale collectie bestaat uit ongeveer 7.600 dozen met archeologisch materiaal en bijbehorende opgravingsdocumentatie. Allemaal afkomstig uit archeologisch onderzoek in de provincie Utrecht, uitgevoerd door archeologische bedrijven, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en amateurarcheologen. Samen vormen vondsten en opgravingsdocumentatie een belangrijke bron van informatie over de menselijke geschiedenis in de provincie Utrecht.

De gemeenten Utrecht en Amersfoort beschikken over een gemeentelijk archeologisch depot.

Leeswijzer

Dit inspectierapport volgt het toetsingskader door de norm over vier afzonderlijke hoofdstukken te verdelen: (1) het in stand houden van een archeologisch depot, (2) de zorg voor een goede aanlevering, (3) de zorg voor een verantwoorde opslag en (4) het voor een ieder toegankelijk houden van vondsten, monsters en documentatie. Ieder hoofdstuk begint met de norm, gevolgd door de bevindingen, conclusies en aanbevelingen.

⁶ Toetsingskader archeologische depots

⁷ KNA protocol 4010 Depotbeheer

⁸ Artikel 2.b, sub 6, Regeling Erfgoedwet archeologie

In het deponeringsproces komen een aantal begrippen voor die in een verklarende woordenlijst aan het eind van dit rapport worden uitgelegd.

1 In stand houden van een depot

Voor het in stand houden van een archeologisch depot moet aan een aantal basisvoorwaarden worden voldaan zodat archeologische vondsten, monsters en documentatie worden opgeslagen op een wijze die uit oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is. Een goed functionerend depot vraagt om ruimte, deskundigheid en voldoende personeel en middelen.

1.1 Bevindingen

Beleid

De Inspectie constateert dat de provincie Utrecht beschikt over actueel beleid voor het in stand houden van een archeologisch depot. In het *Cultuur- en erfgoedprogramma 2025-2028*, door Gedeputeerde Staten vastgesteld in juli 2024, is het beheren en in stand houden van het Provinciaal Archeologisch Depot Utrecht (PADU) ten behoeve van behoud en toegankelijkheid van archeologische vondsten en bijbehorende documentatie vastgelegd. Daarnaast zijn in het programma een aantal ambities geformuleerd zoals het in gebruik nemen van een nieuw archeologisch depot en de uitwerking van oud onderzoek.

Locatie

Het PADU is gevestigd op een bedrijventerrein aan de rand van Utrecht. Het gebouw is van de gemeente Utrecht en wordt gebruikt door het Centraal Museum, tevens beheerder, het archeologisch depot van de gemeente Utrecht en het archeologisch depot van de provincie Utrecht.

Naast dat het PADU hier een eigen kantoor- en depotruimte huurt, wordt zowel bij het Centraal Museum als het depot van de gemeente Utrecht extra ruimte gehuurd voor de opslag van metaal. Deze ruimten zijn niet zelfstandig toegankelijk. Een deel van de documentatie is -geconditioneerd- opgeslagen in een commerciële depotruimte in Amersfoort.

Organisatie

Met twee depotbeheerders (1,7 fte), 5 vrijwilligers en wisselende aantallen stagiaires is de bezetting van het PADU volgens de depotbeheerder voldoende voor het uitvoeren van de wettelijke taken. Ook de beleidsmedewerker archeologie heeft uren beschikbaar voor het depot (ca. 0,1 fte).

Door de depotbeheerders worden cursussen op het gebied van depotbeheer, materiaal en conservering gevolgd. Dat is soms lastig omdat het aanbod volgens de depotbeheerder beperkt is.

Financiën

Het begrootte budget is volgens de depotbeheerder en de beleidsmedewerker archeologie voldoende voor het houden van een archeologisch depot. Personeelskosten zijn hier niet in opgenomen omdat de depotbeheerders in dienst zijn van de provincie Utrecht. De kosten voor het onderhouden van de technische installaties zijn bij de huurprijs inbegrepen.

Provinciale Staten Utrecht heeft onlangs structureel €100.000 per jaar beschikbaar gesteld om de zichtbaarheid van archeologie en het archeologisch depot te vergroten.

1.2 Conclusies

De provincie Utrecht beschikt over beleid voor het in stand houden van een archeologisch depot. Er is voldoende deskundig personeel voor het uitvoeren van de wettelijke taken. In de financiering wordt voorzien.

1.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies ziet de Inspectie geen tekortkomingen en doet geen aanbevelingen op dit onderdeel.

2 Goede aanlevering

Een goede aanlevering aan en plaatsing in het archeologisch depot waarborgt duurzaam behoud en toekomstige toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie.

2.1 Bevindingen

Eisen aan aanlevering

De eisen uit KNA protocol 4010 voor het aanleveren van vondsten, monsters en documentatie zijn leidend bij het PADU. De provincie Utrecht stelt aanvullende aanleververeisen aan deponering. Deze hebben vooral betrekking op de wijze van verpakken van vondsten en monsters.⁹

Aanleverprocedure

Door de depotbeheerder is een toelichting gegeven op de aanleverprocedure. Het deponeren van archeologische vondsten, monsters en documentatie aan het PADU begint met de Pakbon. De digitale documentatie, inclusief de Pakbon, moet worden ingediend via ArcheoDepot.

De bijhorende analoge documentatie, vondsten en monsters dienen, na goedkeuring van de digitale documentatie en op afspraak met de depotbeheerder(s), worden gedeponerd bij het PADU op het adres in Utrecht.

De controle op volledigheid van vondsten en monsters gebeurt steekproefsgewijs. Bij duidelijke afwijkingen voert de depotbeheerder extra controles uit.

Mochten enkele archeologische vondsten missen (b.v. een paar scherfjes) of documentatie ontbreken, dan moet hiervan melding worden gemaakt door middel van een omissielijst of een gebrekennotitie.

Alle stappen van de aanleverprocedure worden door de depotbeheerder bijgehouden in een Excel-lijst.

Digitale projectdocumentatie

De digitale projectdocumentatie wordt via ArcheoDepot aangeleverd bij het e-depot Data Archiving and Networked Services (DANS). Dit e-depot is door de provincie Utrecht als enige e-depot hiervoor aangewezen.

Conservering

De conservering van vondsten wordt gecontroleerd via de conserveringsrapporten. Als de conservering van de vondsten niet goed is, worden de vondsten teruggestuurd naar de certificaathouder.

⁹ Deze aanvullende aanleververeisen zijn te raadplegen op de website van het PADU.

Niet-accepteren aanlevering

Circa 95% van de aanleveringen in de provincie Utrecht gaat goed. Bij de 5% waar het fout gaat, ligt dat aan technische problemen met de Pakbon (b.v. schrijffouten). Deze kunnen makkelijk hersteld worden.

Deselectie

De depotbeheerder deselecteert in principe zelf niets. Dit moet in het selectierapport staan waarin een certificaathouder beargumenteerd aangeeft wat gedeponerd moet worden en waarom. Op basis van het selectierapport gaat de depotbeheerder soms in gesprek met de certificaathouder over mogelijke aanvullende deselectie. Soms beslist de depotbeheerder na aanlevering over een aanvullende deselectie. Dan worden foto's gemaakt van de te deselecteren vondsten.

Achterstanden in registratie

Er is een registratieachterstand van ongeveer 350 verpakkingseenheden. De achterstand bestaat voornamelijk uit onuitgewerkt oud onderzoek: vondsten en veldtekeningen waarvan geen rapport is opgemaakt van de voormalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

De provincie Utrecht heeft een *Prioriteitenlijst onuitgewerkt archeologisch onderzoek* opgesteld met daarop achttien onuitgewerkte onderzoeken die essentieel zijn voor het begrip van het verleden van de provincie Utrecht. In de huidige beleidsperiode wordt jaarlijks gestart met de uitwerking van minimaal één project van de lijst. Uitgangspunt daarbij zijn samenwerkingsmogelijkheden met bijvoorbeeld universiteiten, koppelkansen met actueel archeologisch onderzoek en het onder de aandacht brengen van publiek.

Eén van de depotbeheerders is bezig met het wegwerken van de resterende registratieachterstand zodat er geen achterstand meer is bij het betrekken van het nieuwe depot. Een uitgewerkt tijdspad en prioritering voor het volledig wegwerken van de registratieachterstand is niet vastgelegd.

2.2 Conclusies

De provincie Utrecht maakt voor de aanlevering aan het PADU gebruik van ArcheoDepot. Hiermee is bij deponering een goede aanlevering van vondsten, monsters en documentatie geborgd.

Door achterstanden in registratie is een aantal archeologische onderzoeken niet of niet voldoende ontsloten. De vondsten en monsters van deze onderzoeken zijn mogelijk niet uitgewerkt en/of geconserveerd. Doordat er geen plan is opgesteld voor het volledig wegwerken van deze achterstand ziet de Inspectie een risico voor het duurzaam behoud en de toegankelijkheid van deze archeologische onderzoeken.

2.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbeveling:

- Zorg dat een plan wordt opgesteld voor het wegwerken van de registratieachterstanden met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer welke achterstand is weggewerkt en daarop gestuurd kan worden.

3 Verantwoorde opslag

Een verantwoorde opslag van vondsten, monsters en documentatie moet er voor zorgen dat de conditie zo stabiel mogelijk blijft en eventuele calamiteiten voorkomen dan wel geminimaliseerd kunnen worden.

3.1 Bevindingen

Opslagcapaciteit

In de meest recente monitor is aangegeven dat de verschillende depotruimten de komende twee jaar vol raken. Het natuursteen uit de collectie dat niet in dozen past (vooral keien, brokken bouwmetaal en grote stukken maalsteen) is ondergebracht bij een commerciële depotruimte in Amersfoort. Tijdens de inspectie is vastgesteld dat de meeste stellingen in de algemene depotruimte bijna vol zitten. De depotbeheerder gaf aan met herindelen en herschikken van de vondst dozen nog wat aan ruimte te kunnen winnen.

Een *Plan voor het ondervangen van ondercapaciteit in het provinciaal archeologisch depot aan de Vlampijpstraat* is nagestuurd door de depotbeheerder. Hierin staan drie stappen beschreven. De eerste stap is genomen, namelijk het verplaatsen van natuursteen. Aan de tweede stap, de herindeling van het depot, wordt gewerkt. De verwachting is dat de derde stap, waarbij ook andere vondsten dan natuursteen naar de commerciële depotruimte in Amersfoort gaan, niet genomen hoeft te worden.

In het *Cultuur- en erfgoedprogramma 2025-2028* wordt de ontwikkeling richting een nieuw archeologisch depot genoemd. De voorbereidingen hiervoor zijn, in samenwerking met andere Utrechtse collectiebeheerders en onder regie van de gemeente Utrecht, al enkele jaren bezig. De verwachting is dat het nieuwe depot deze beleidsperiode in gebruik genomen zal worden. De besluitvorming vindt eind 2025/begin 2026 plaats. De nieuwbouw is in 2028 klaar, zodat de collectie in 2029 overgebracht kan worden. De tijds aansluiting op het stroomnet is op dit moment een onzekere factor in de planning.

Opslagruimten

De entreeruimte wordt gebruikt als transitoruimte voor nieuw aangeleverde onderzoeken. Het PADU beschikt over één depotruimte met minimale bewaarcondities. Hier worden verschillende materiaalcategorieën opgeslagen. Er is geen aparte depotruimte voor de opslag van organisch materiaal. Volgens de depotbeheerder is dit niet nodig omdat de bewaarcondities van deze materiaalcategorie vallen binnen de marges van de depotruimte met minimale bewaarcondities.

Het metaal is opgeslagen in geconditioneerde ruimten bij het Centraal Museum en het archeologisch depot van de gemeente Utrecht. Deze ruimten bevinden zich in

hetzelfde gebouw maar zijn niet zelfstandig toegankelijk voor de depotbeheerder. De metaaldepots zijn daarom niet bekeken tijdens de inspectie. Het natuursteen is opgeslagen in een commerciële depotruimte in Amersfoort en is ook niet bekeken tijdens de inspectie. Net als een deel van de documentatie die is opgeslagen in een commerciële depotruimte in Almere.

De klimaatinstallaties in het gebouw worden centraal geregeld via het Centraal Museum. De depotbeheerder kan de klimaatcondities niet zelf reguleren en controleren. Om toch inzicht te hebben in de klimaatcondities in de algemene depotruimte zijn hier meetkastjes geplaatst. Bij een foutmelding in het centrale systeem krijgt de depotbeheerder een mail.

Calamiteitenplan

Het Centraal Museum is als beheerder van het gebouw verantwoordelijk voor contacten met brandweer, het houden van oefeningen en het onderhouden van alarminstallaties. Het PADU is hierin volgend.

Het PADU beschikt over het *Bedrijfsnoodplan Provinciaal Depot voor Bodemvondsten* (laatste aanpassing juli 2018) dat betrekking heeft op het in veiligheid brengen van personen bij eventuele calamiteiten. Het plan gaat niet in op risicobeheersing van de collectie bij een calamiteit. Het plan is niet tussentijds geëvalueerd omdat de situatie niet is veranderd. Tijdens de inspectie was de aanwezige depotbeheerder niet goed op de hoogte van de inhoud van het plan.

Bij het betrekken van het nieuwe archeologische depot zal volgens de depotbeheerder een risicoanalyse worden gemaakt en een nieuw calamiteitenplan worden opgesteld.

Controle op achteruitgang vondsten

In afstemming met materiaalspecialisten van twee restauratiebedrijven is door de depotbeheerders besloten jaarlijks 10% van een bepaalde materiaalcategorie (metaal, leer, hout) uit de collectie te monitoren. Eén van de depotbeheerders heeft hiervoor een opleiding gevolgd over de omgang met de kwetsbare materiaalcategorieën metaal en leer bij Instituut Collectie Nederland.

Van alle vondsten die het PADU verlaten, bijvoorbeeld voor een bruikleen, wordt de conditie gecontroleerd en vastgelegd in een Excel.

Opslag digitale informatie

Alle projecten worden via de Pakbon aangeleverd, waardoor alle digitale informatie via ArcheoDepot in DANS wordt opgeslagen.

De in het PADU aanwezige fysieke datadragers zijn uitgelezen waardoor de informatie in DANS staat.

Van de digitale informatie die op de provinciale server wordt opgeslagen, zoals een Excel-bestand, wordt 'real time' een back-up gemaakt.

3.2 Conclusies

De Inspectie ziet een risico dat de opslagcapaciteit van het PADU niet meer toereikend is, vóór het nieuwe archeologische depot is gerealiseerd.

Het PADU beschikt over één depotruimte met minimale bewaarcondities waar verschillende materiaalcategorieën bewaard worden. Een aparte depotruimte, specifiek voor de langdurige opslag van organische materialen, ontbreekt. Net als een transitoruimte voor nieuw aangeleverde onderzoeken. Een entreeruimte waar medewerkers in- en uitlopen, en die tevens gebruikt wordt als ontvangstruimte, is daarvoor niet optimaal.

Het PADU is zowel voor de controle over de klimaatinstallaties als de inhoud van het calamiteitenplan afhankelijk van het Centraal Museum. Een procedure voor het controleren van de klimaatcondities ontbreekt en de veiligheidsrisico's voor de collectie zijn niet in beeld gebracht.

De collectie van het PADU is verdeeld over verschillende locaties. Hoewel de metaalcollectie zich in hetzelfde gebouw als het PADU bevindt, zijn beide metaaldepots niet direct toegankelijk voor de depotbeheerder. Het papieren archief en de collectie natuursteen bevinden zich bij commerciële depotruimten in respectievelijk Almere en Amersfoort. Door deze versnippering ziet de Inspectie een risico in de controle op achteruitgang van vondsten.

3.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Zorg in het nieuwe archeologisch depot voor voldoende depotruimten zodat de opslag van vondsten, monsters en documentatie zodanig is dat de conditie van alle materiaalcategorieën stabiel blijft.
- Beschouw in samenspraak met het Centraal Museum de risico's voor de collectie rondom conservering en veiligheid, zowel in de huidige situatie als in de nieuwe situatie.
- Zorg voor een controleplan voor alle depotlocaties van het PADU zolang het nieuwe archeologische depot nog niet gereed is.

4 Toegankelijkheid

Vondsten, monsters en documentatie zijn duurzaam toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek, nu en in de toekomst, en voor andere geïnteresseerden (amateurarcheologen, publiek, bruikleen).

4.1 Bevindingen

Standplaatsregistratie

De standplaatsregistratie vindt via TMS en ArcheoDepot plaats. TMS wordt langzaam uitgefaseerd, waarna ArcheoDepot als depotbeheersysteem gebruikt wordt.

Van drie van de vier projecten, willekeurig door de Inspectie geselecteerd uit ArcheoDepot voor een controle op standplaatsregistratie, waren zowel de documentatie (digitaal en bij één project ook analoog) als de vondsten vindbaar in het depot. De algemene indruk was dat het vinden van de juiste verpakkingseenheden en documentatie niet bij alle projecten gestructureerd verliep. Eén project bevatte metaalvondsten die niet zijn gezien omdat het metaaldepot niet toegankelijk was. Van een ander project stond een verpakkingseenheid niet op de juiste plaats in het depot. De doos is wel gevonden. De uitleg die de depotbeheerder gaf was dat verpakkingseenheden omgestickerd en verplaatst worden. Bij het vierde geselecteerde project waren alle vondsten gedeselecteerd.

De bekeken verpakkingseenheden waren voorzien van de juiste informatie.

Digitale toegankelijkheid

Via ArcheoDepot kan geraadpleegd worden welke projecten en vondsten er in het PADU zijn gedeponereerd. De meeste documentatie kan via DANS worden ingezien. Beide systemen zijn echter gebruiksonvriendelijk volgens de depotbeheerder.

Voor oude projecten geldt dat een deel van het archiefmateriaal van het PADU niet is gedigitaliseerd. Er is geen concreet plan voor het digitaliseren van het resterende deel, dat grotendeels bestaat uit zo'n 600 tekeningen, te digitaliseren. Dit is kwetsbaar en maakt dat projecten waar dit materiaal bij hoort lastiger ontoegankelijk zijn.

Bruiklenen

De provincie Utrecht stimuleert het in bruikleen geven van vondsten voor bijvoorbeeld een tentoonstelling. Bruiklenen zijn altijd kosteloos, alleen de verzekering en het vervoer is op kosten van de bruikleennemer. Bij een eerste bruikleen aan een organisatie is de maximale bruikleentermijn een jaar. De meeste bruiklenen kennen een termijn van twee jaar en de maximale termijn is vijf jaar. Door de depotbeheerder wordt in een Excellijst bijgehouden wat in bruikleen is gegeven, wanneer een bruikleenovereenkomst eindigt en/of moet worden verlengd. Het eindigen en verlengen van een bruikleenovereenkomst staat ook in Outlook.

In de Excellijst worden alleen grote afwijkingen bij een controle opgenomen. In principe zouden alle bruiklenen iedere twee jaar op locatie moeten worden gecontroleerd. Uit het gesprek met de depotbeheerder bleek dat dit niet altijd gebeurt. Ook zijn er oude bruiklenen waar geen goed zicht op is.

Overige publieksactiviteiten

Het PADU heeft geen publieksfunctie. Zo'n vijf tot tien keer per jaar komen archeologische onderzoekers langs. Buiten het depot is er een reizende expositie over archeologie in de provincie Utrecht en wordt met andere partijen, zoals met Landschap Erfgoed Utrecht, samengewerkt.

4.2 Conclusies

De provincie Utrecht houdt vondsten, monsters en documentatie duurzaam toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek. Vanwege de gebruikersonvriendelijkheid van ArcheoDepot en DANS zijn vondsten, monsters en documentatie minder toegankelijk voor andere geïnteresseerden. Daarnaast is een deel van het archiefmateriaal van het PADU niet gedigitaliseerd.

Door de versnippering van de collectie over meerdere locaties ziet de Inspectie een risico in directe toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie.

4.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Zorg voor een plan voor het digitaliseren van het papieren archief met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer het papieren archief is gedigitaliseerd.
- Zorg in het nieuwe archeologisch depot voor voldoende depotruimten voor de volledige collectie van het PADU.

Bronnen

Gesprekspartners

Functie
Teamleider team Cultuur Erfgoed en Recreatie (startgesprek en eerste deel inspectie)
Beleidsmedewerker archeologie (via Teams)
Depotbeheerder

Geraadpleegde documenten

Document
Cultuur- en erfgoedprogramma 2025-2028
Huurcontract Vlampijpstraat 87a_2
Financieel overzicht depot 2024 (Excellijst)
Personeelsoverzicht (Excellijst, ongedateerd)
Bedrijfsnoodplan Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht (23-07-2018)
Plan voor het ondervangen van ondercapaciteit in het provinciaal archeologisch depot aan de Vlampijpstraat (ongedateerd)
Monitor Archeologische Depots 2023-2024 (Utrecht)
Inspectierapport Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht (definitief 06-11-2015)

Verklarende woordenlijst

ArcheoDepot – ArcheoDepot is een gemeenschappelijke data service voor archeologische depots in Nederland. Het fungeert als een centraal aanleveringsloket voor overheden en archeologische bedrijven (-> certificaathouders) om vondsten, monsters en documentatie van archeologische opgravingen digitaal te bewaren, te beheren en toegankelijk te maken. Dit gebeurt met een Pakbon.

Axiell – Axiell is een softwarepakket voor collectiebeheer in musea en wordt soms ook in (archeologische) depots gebruikt.

Certificaathouder – Uitvoerders van archeologische opgravingen die beschikken over een certificaat

DANS – Data Archiving and Networked Services is het gezamenlijk instituut van KNAW en NWO voor het opslaan en bewaren van digitale datasets voor toekomstig gebruik. Zij is hiervoor gecertificeerd als repository (e-depot). DANS onderhoudt hiertoe digitale standaardformaten op basis van internationale standaarden en afspraken over o.a. onderhoud en wijzigingen van bestandsformaten. Dit volgt de meest actuele software en stand der (digitale) techniek.

E-depot – Een, minimaal conform de Data Seal of Approval (DSA), gecertificeerd depot voor duurzame opslag van digitale gegevens.

KNA – De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie bestaat uit een aantal protocollen die ieder een deel van het archeologisch werkproces beschrijven. De KNA-protocollen bevatten de minimale inhoudelijke en ambachtelijke eisen die worden gesteld aan archeologische werkzaamheden.

Pakbon – Een gestandaardiseerde beschrijving (inhoudsopgave) van de projectdocumentatie en van de te deponeren vondsten en monsters van een archeologisch onderzoek. Bij digitale aanlevering bestaat de pakbon uit een xml-bestand conform SIKB protocol 0102.

TMS – The Museum System, een collectie beheersysteem, vooral gebruikt door musea.

Foto: Stellingen met vondstdozen in de algemene depotruimte van het depot.

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | <https://www.inspectie-oe.nl>

November 2025